

Šola v naravi na daljavo

Sabina Stopar, profesorica športne vzgoje, in
Teja Gosenar, magistra profesorica razrednega pouka, CŠOD OE Lipa

Šola v naravi (ŠVN) predstavlja obogatitev šolskega učnega programa. V času epidemije in covid-19 ukrepov se je preselila v virtualna okolja na spletna omrežja. Novi pristopi in nova znanja so omogočala izvedbo šole v naravi na daljavo. Glavni namen je bil, da v času šolanja na daljavo učenci preživijo čim več časa na prostem. V zadovoljstvo vseh udeležencev je bila šola v naravi na daljavo uspešno izvedena.

Uvod

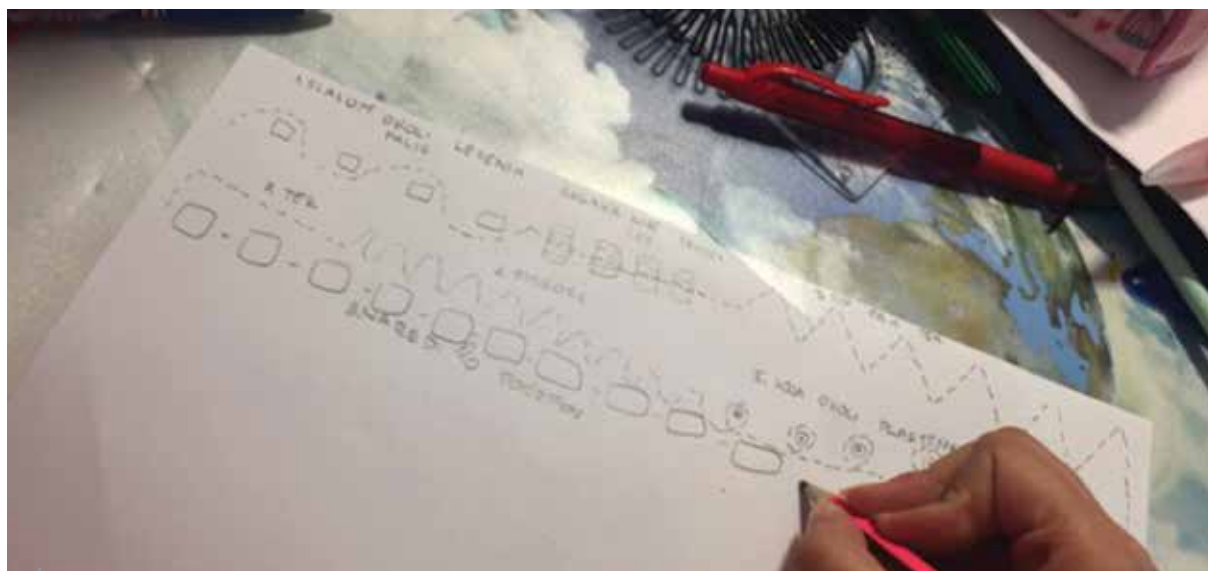
Šola v naravi! Doživetje! Izkušnje! Učenje na prostem! Bivanje drugje! Samostojnost! Preživeti nekaj dni proč od doma je izziv za marsikateriga otroka. Premagati strahove pred neznanim v neznani okolju s svojimi sošolci in učiteljem ter neznanimi učitelji, izvajalci programa šole v naravi (v nadaljevanju ŠVN). Vsi odrasli deležniki (učitelji, tehnični kader) si prizadevamo, da tovrstna izkušnja za otroka ne predstavlja pretirane stresne situacije in da se v novih situacijah počuti prijetno in zadovoljno. Večina otrok nestrpno pričakuje bližajoči se dan avtobusnega odhoda na lokacijo bivanja in izkušnjo ŠVN.

Center šolskih in obšolskih dejavnosti je leta 1992 ustanovila Vlada Republike Slovenije z namenom, da šola v naravi sistemsko vključimo v program dela osnovnih šol. Načrtovanje šole v naravi je v povezavi s centrom lažje, saj šole izpeljejo načrtovane vsebine z njegovo pomočjo. Sama šola v naravi je nadgradnja učnega načrta različnih predmetnih področij, saj gre za njihovo prepletanje skozi aktivnosti v naravi. Center šolskih in obšolskih dejavnosti (v nadaljevanju CŠOD) nudi dnevne, tri oziroma 5-dnevne programe/dejavnosti za učence, dijake in otroke s posebnimi potrebami. (Vir 1)

V izobraževanje na daljavo so bili v zadnjih mesecih vpeti vsi učenci. Prav tako je potekala tudi ŠVN, ki jo čez celotno leto izvajamo na različnih lokacijah. Ali se lahko izvede ŠVN na daljavo? Ali lahko učitelj prenese naravno okolje, izkušnjsko učenje in raziskovalne izzive v naravi na učenčev dom? Če bi nas kdo to vprašal pred letom dni, bi zmajevali z glavo. Odvrnili bi, da se mora tovrstna šola izvajati samo v naravi.

Že pred šolanjem na daljavo so otroci veliko časa preživeli v notranjih prostorih, predvsem v sedečem položaju, pred različno digitalno tehnologijo, v času šolanja na daljavo pa se je to le še stopnjevalo, zato je načrtovanje dejavnosti v naravi, kar je bilo naše ključno vodilo, izrednega pomena. Vodilo učiteljev CŠOD je bilo predstaviti različne učne vsebine, povezane z naravo, in le-te izvesti na prostem, spodbuditi učence k aktivnosti in učenju v naravi ter navdihniti učitelje šole k vključevanju učenja na prostem v redni učni proces tudi po ponovnem odprtju šol.

V času omejenega izvajanja izobraževalne dejavnosti zaradi omejitve širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2 (tj. od konca oktobra 2020) poteka izvedba vsebin ŠVN in dneva dejavnosti glede na aktiven model izvajanja pouka. Do zimskih počitnic so bili

učenci deležni ŠVN na daljavo, od doma (model D-OŠ), po počitnicah pa so se učenci po modelu C-OŠ vrnili v šolske klopi, a dejavnosti CŠOD so zaradi preprečitve širjenja covid-19 še vedno potekale na daljavo, in sicer tako, da so bili učenci skupaj z učiteljico v šoli. V organizacijski enoti (OE) Lipa smo v času od začetka novembra 2020 do konca maja 2021 s 1426 učenci od 1. do 8. razreda, 21 osnovnih šol na 196 srečanjih s 94 različnimi razredi/skupinami izvedli 27 različnih vsebin. 5 učiteljev CŠOD OE Lipa in 89 učiteljev različnih osnovnih šol je sooblikovalo več ŠVN in dni dejavnosti na daljavo.

Koncept šole v naravi

Šola v naravi je opredeljena kot posebna vzgojno-izobraževalna oblika, pri kateri en ali več razredov odide za nekaj časa v naravo. Pedagoško delo se nadaljuje v za učence drugem okolju po posebnem vzgojno-izobraževalnem programu (Kristan 1998).

ŠVN je dobila novo širino in pomen. Program ŠVN se je na daljavo izvajal znotraj celotne države, na vseh organizacijskih enotah CŠOD. Učitelji CŠOD smo ŠVN in dneve dejavnosti izvedli s pomočjo IKT od doma. ŠVN je odigrala pomembno vlogo pri socializaciji otrok v času ukrepov za zaježitev covid-19.

Ljudje smo družbena bitja, ki za svoje normalno delovanje potrebujemo sočloveka. Fizično druženje je bilo prepovedano z odlokom Vlade RS. ŠVN na daljavo je v tem času omogočila vzpostavitev vezi znotraj razredne skupnosti in zunanjega učitelja. Mlajši učenci so bili namreč redkeje deležni učnih video ur in posledično je bilo manj tudi »druženja« ob računalniku. Občutek, ko se te neznani otroci razveselijo, pokažejo nasmeh, je neponovljiv.

Načrtovanje Šole v naravi na daljavo

Že v času pred ponovnim zapiranjem šol smo razmišljali, kako izvajati ŠVN na daljavo, če bo to potrebno. Pripravili smo nekaj dejavnosti z različnih učnih področij (naravoslovje, šport, tehnika, likovna ume-

tnost). Šolam, ki bi morale priti v našo OE, smo posredovali pripravljene učne vsebine. Ključno načelo pred načrtovanjem je bilo, da primerjamo ŠVN na daljavo s klasično ŠVN na lokaciji OE. Učiteljicam šole so bile predstavljene učne teme pri posamezni dejavnosti, izvedba in samostojne naloge učencev pri posamezni dejavnosti ter organizacijska plat ŠVN na daljavo. Veliko šol se je pozitivno odzvalo na našo pobudo. Sledila je razprava o ustreznosti nalog. Vsebinsko smo po željah tudi prilagodili, če je bilo potrebno zaradi starostne skupine, prostorskih omejitev, časovnega poteka (v okviru rednih ur), doseganja določenih ciljev, varnostnega vidika (učenceva izvedba zunaj ali noter) ipd. Z izvedbo starši niso imeli dodatnih stroškov, saj so uporabljali naravni material in odpadno embalažo. Načrtovali smo tudi učne dejavnosti v primeru aktiviranega modela C-OŠ, ko so učenci v šoli. Tudi ta način dela je bil dobro sprejet med učitelji šol. Pred izvedbo je učitelj šole prejel seznam gradiva za učence in vodilo za učitelja z natančnim potekom dneva. Učenci so imeli gradivo in potrebni material naložen v svoji spletni učilnici pred posamezno izvedbo ali pa so jim učitelji potrebni material posredovali v ustni ali pisni obliki v šoli.

Izvedba dejavnosti na daljavo s pomočjo IKT je pri mlajših učencih (2. r – 5. r.) izvedljiva ob pomoči starejših oseb. Spodbujeno je tudi izvajanje aktivnosti v domačem okolju na prostem pod nadzorom staršev. Na tem mestu se pojavi težava zagotavljanja varnosti, v primeru, ko so otroci sami doma. Kaj lahko učenci počnejo sami, da bo zabavno, poučno in varno? Na izbiro dejavnosti in izvedbo je vplivalo bivalno okolje učencev posamezne šole in poznavanje učencev. Šole so tako imele možnost opravljanja ŠVN na daljavo, različnih dni dejavnosti (kulturne, naravoslovne, športne ali tehnične) na daljavo ali posamezne učne ure ali več pri posameznem učnem predmetu.

Videokonferenca

Videokonferenca ima kot komunikacijski posrednik prednost, saj imajo udeleženci občutek, da so pris-

Poligon zunaj

tni v živo. Pozitivno vpliva tudi na delo učencev, saj uporaba tehnologije in sodelovanje z drugimi udeleženci veča motivacijo. Celotna učna izkušnja je za udeležence nekaj novega, drugačnega, zabavnega in ni kot pouk v razredu. Pomaga tudi pri izboljšanju komunikacije, saj se učenci med seboj dopolnjujejo in učijo različnih komunikacijskih spretnosti. Video-konferenca je v času epidemije skoraj edina povezava z zunanjim svetom, saj v večini primerov osebni stik ni mogoč.

Vedno smo se vključili v aplikacije posamezne šole (Teams, Zoom, Meet). Po uvodnem nagovoru učitelja CŠOD se je pričel dan dejavnosti. Kratki predstavitvi učne snovi in odgovarjanju na učenčeva vprašanja je sledila razlaga navodil za samostojno delo. Temu smo posvetili več časa, še posebej takrat, ko so bili učenci sami doma, medtem ko so bila navodila za samostojno delo v šoli v krajša. Ob dogovorjeni uri smo se vrnili nazaj v spletno učilnico in evalvirali učenčevo delo na daljavo. Učenci so bili zelo ustvarjalni, pri delu so se zabavali in se tudi marsikaj naučili. Predstavitve so bile pestre in domiselne. Želeli smo, da so prav vsi otroci vključeni, da predstavijo svoje delo. Usmerili smo se tudi na čisto vsakdanje pogovore o njihovem počutju, dogodkih, pohvalili smo njihov trud in navezovali stike. Stremeli smo k temu, da je vsak otrok upošteval bonton spletnega komuniciranja.

Dejavniki, ki motijo učence pri delu, npr.:

- Brez lastnega delovnega prostora.
- Delitev IKT (npr. računalnika) s sorojenci.
- Chat – sporočila med učenci – mogoče moteče za ostale učence, ki želijo sodelovati in poslušati, a hkrati je to možnost, ko lahko med seboj komunicirajo.
- Nemir v prostoru, kjer učenci delajo (moteče zanje in ostale, ko imajo vklopljen mikrofoni).
- Igrače in hišni ljubljenci, vrtenje na stolu, ležanje, metanje po tleh, malicanje itd.

Glede na aktiviran model izobraževanja je bila ŠVN zastavljena na daljavo v primeru, ko so učenci doma, kasneje pa kot ŠVN na daljavo v primeru, ko so učenci v šoli.

Izvedbe dejavnosti

Veliko dejavnosti smo načrtovali tako, da so učenci lahko čas preživeli v naravi. Vsaj del učne vsebine je bil predviden za izvedbo na prostem. Učenci so po navadi morali poiskati kakšen naravni material, s katerim so izdelovali ali ustvarjali, opazovali in doživljali so naravo ter izvajali različne dejavnosti zunaj, če je bilo to le možno. Ob neprimernem vremenu smo poiskali možnosti drugačne izvedbe. Prirejeno vsebino je bilo mogoče izvesti tudi v notranjih prostorih.

Blazinica Lipa

Za lažjo realizacijo učnih vsebin smo se posluževali medpredmetnega povezovanja. Vključevali smo tudi različne oblike dela. V učne vsebine smo vključevali različne ročne spretnosti, od priprave različnega materiala z različnim orodjem, gospodinske spretnosti (šivanje, priprava jedi) in izdelovanje različnih izdelkov. Kadar je imel otrok ob sebi odraslo osebo, so bile opravljene naloge in nastali izdelki kompleksnejši.

a) Delo učencev na daljavo (doma – v času aktiviranega modela D-OŠ)

Učenci so po uvodnem začetku dneva dejavnosti z učiteljem CŠOD in učiteljem šole samostojno opravljali naloge glede na ustno razložena in pisna navodila. Želja vseh učiteljev je bila, da učenci vsaj del dopoldneva preživijo na prostem. Na slehernem dnevu dejavnosti smo se posvetili tudi gibanju – kot rekreativni odmor ali kot izvedba samostojne športne vsebine. Pri oblikovanju dejavnosti smo bili pozorni na to, da naloge niso bile prezahtevne in predolge. Predvideli smo tudi morebitne nepričakovane dogodke z varnostnega vidika.

Primeri dejavnosti

Pastirske igre smo učencem predstavili v sklopu Življenje pastirjev nekoč. Učenci so s predhodno pripravljenim naravnim materialom po naših navodilih pripravili pastirske igre zunaj. K igri so lahko povabili tudi sorojence, starše ali stare starše. Svojo kreativnost so pokazali pri ustvarjanju in zapisovanju lastne pastirske igre.

poligon noter

Pri **Športnih igrah na prostem** so učenci načrtovali svoje športne poligone, jih pripravili in preizkusili na dvorišču, vrtu in tudi na snegu. Igrali so gibalno družabno igro po predlogah, ki smo jih pripravili v domu Lipa, in opravili športne izzive s pomočjo spletnih posnetkov.

Pri vsebinah **Narava pozimi** in **Ptice pozimi** so učenci odšli na kratek sprehod v naravo in polni vtisov nadaljevali z nalogami, ki so se navezovali na čas, preživet na prostem. Kadar so bili otroci sami doma, so lahko sprehod opravili prej/pozneje s star-

Ptice pozimi

ši, saj so navodila za delo prejeli predčasno. Ustvarjali so zimski motiv iz naravnega materiala, ledene okraske, opazovali in določevali ptice ter izdelovali lojne pogače in ptičja gnezda.

Fotozgodba je bila privlačnejša dejavnost učiteljem 2. in 3. triletja. Učenci so bili v naravi, jo raziskovali in iskali zanimive ter posebne utrinke, ki so bili vir njihovega navdiha za ustvarjanje fotozgodbe. Skozi dejavnost so iskane utrinke v naravi s pomočjo IKT ovekovečili in uporabili za poustvarjanje. S posnetimi fotografijami in dodanim krajšim ali daljšim besedilom so ustvarili svojo fotozgodbo.

Pri večini dejavnosti (Črmošnjiška dolina, Bela krajina se predstavi, Izdelaj si, Svetloba, Električna, Praznični čas, Zdrav življenjski slog, Plovnost, Gugalnice in tehnice, Vzводи, Pesniške igrarije, Hotel za žuželke, Dan Zemlje ...) je samostojno delo vključevalo veliko praktičnega dela. Za delavnice so učenci uporabili naravni in odpadni material. Ustvarjali so na likovnem, tehničnem in kulinarinem področju.

b) Delo učencev na daljavo (v šoli – v času aktiviranega modela C-OŠ)

Tudi po ponovnem odprtju šol se je ŠVN nadaljevala na daljavo. Zaradi ukrepov za zajezitev širjenja okužb so domovi CŠOD še vedno zaprti. Načrtovanje izvedb dni dejavnosti z učenci v šoli je bilo nekoliko drugačno. Več je bilo usklajevanj z učitelji šole, saj smo se morali prilagoditi prostorskim danostim (učilnica in zunanji prostor šole) in šolskemu zvoncu (malica in kosilo). Učitelji šole imajo pri takšnih izvedbah več odgovornosti, saj morajo vzpostaviti IKT opremo učilnice, voditi samostojno delo in pripraviti morebitni manjkajoči material za izvedbo delavnice. Po zaključku dneva smo z učitelji evalvirali opravljen dan dejavnosti in se pogovorili o morebitnih izboljšavah za naslednjo izvedbo. Zaradi prisotnosti učitelja šole in številčnosti učencev v oddelku smo vključevali metodo sodelovalnega in obrnjenega učenja.

Primeri dejavnosti

Zahtevno učno vsebino o orientaciji smo poimenovali **Igriva orientacija in osnove**, z namenom, da se v uvodnem delu dneva dejavnosti osnovam orientacije posvetimo s krajšo razlago učne snovi in podajanju navodil za uspešno samostojno delo učencev. Učenci so po praktičnem delu v učilnici nadaljevali skupinsko delo na prostem. Zunaj so naredili ali zarisali vetrovnico in opravili igrive orientacijske naloge (npr. igre labirint, močvirje, robotek).

Pri vsebini **Zdravo življenje** smo učencem predstavili zdrav življenjski slog, zdravo prehrano, hranilne snovi v živilih in pomembnost gibanja, predvsem na prostem. Učenci so bili pri dejavnosti fizično aktivni med različnimi športnimi izzivi, kot sta družabna igra s športnimi nalogami in tabata izziv.

Pastirske igre smo kot dan dejavnosti izvedli tudi v času aktiviranega modela C-OŠ. Učenci v oddelku so bili razdeljeni v skupine. Znotraj le-teh pa je vsak posameznik osvojil navodila ene pastirske igre, ki so bila posredovana že pred našim srečanjem. Učenci so morali za osvojeno pastirsko igro pripraviti in v šolo prinesiti tudi naravni material za igranje te igre. Na dan izvedbe so učenci osvojena navodila pastirske igre predali ostalim v skupini. Tako so se naučili in igrali vse pripravljene pastirske igre. Ustvarili so tudi lastno preprosto pastirsko igro in jo predstavili ob zaključku dneva dejavnosti. Tako so tudi ostali učenci dobili idejo za novo pastirsko igro. To je bil primer obrnjenega učenja.

Pri vsebini **Črmošnjiška dolina in žebljanje** smo učencem predstavili območje organizacijske enote CŠOD Lipa. Na virtualnem popotovanju so učenci dobili občutek, kje se nahaja naš dom in kakšna je naravna ter kulturna dediščina tega območja. V drugem delu uvoda smo učencem predstavili tehnični izdelek in podali ustna ter slikovna navodila za izdelavo izdelka. Učenci so leseno ploščico pobrusili, obrisali lipov list in označili točke za zabijanje žebeljev. Nato so na označene točke zabili žebelje in napletli volno okrog žebeljev. Izdelali so si spominček na ŠVN na daljavo. Potrebni material za izdelavo izdelka je bil šoli predhodno poslan po pošti.

Mnenja učencev ...

»Vsi učitelji so zelo nadarjeni, prijazni, zabavni in smešni, bili so super.«

»Škoda, da nismo mogli preživeti teh dni skupaj, ampak sem se prav tako tukaj imela lepo in sem z veseljem delala naloge.«

»Hvala, ker nas prenašate, ste potrpežljivi z nami in se trudite za nas!«

»Zato ker smo izdelovali izdelke, ki jih še nikoli nisem izdelovala, in so mi bili zanimivi.«

»CŠOD se mi zdi odličen in upam, da ga bomo obiskali tudi v živo.«

»Da je bilo kljub temu, da smo delali od doma, zanimivo.«

»Bilo je zelo zanimivo in dobro, zelo dobro ste se potrudili.«

»Da je bil teden zelo lep in dober in veliko sem se naučil.«

... in učiteljev ...

»Zelo dobra komunikacija z učitelji CŠOD-ja, odlično sodelovanje, strokovna izvedba, zelo dobro pripravljene vsebine ter vse potrebno gradivo in pripomočki, ažurnost učiteljev ter da so bili ves čas na voljo.«

Zaključek

Rečeva lahko, da ima delo učiteljev naše organizacijske enote, naša Šola v naravi na daljavo, pozitivne učinke. Učenci so preživeli več časa zunaj in se učili s pomočjo aktivnosti na prostem. Oboji, tako učenci kot učitelji, smo pridobili veliko znanja s področja digitalne tehnologije. Učenci so pridobili tudi na socializaciji, saj so se vključevali v pogovor s sošolci in CŠOD učitelji. Učitelji so pridobili širino metode poučevanja na prostem in spoznali načine, kako vključevati elemente pouka na prostem tudi v nadaljnje. Šola v naravi na daljavo je bila uspešno izvedena.

Literatura in viri

Kristan, S. (1998): *Šola v naravi*. Radovljica: Didakta.
Vir 1: Center šolskih in obšolskih dejavnosti: *Ustanovitev CŠOD*. Dostopno na <https://www.csod.si/stran/ustanovitev-csod>, 31. 3. 2021.

Pustolovski park Betnava

H-1, Ljubljanska ulica 128

Preizkusite svoje sposobnosti in doživite pravo mero adrenalina na šestih različnih progah med drevesnimi krošnjami. Park tako predstavlja pravo doživetje za vso družino.

Spletna stran: www.pustolovski-park.si

Gmail: betnava@pustolovski-park.si

Telefon: +386 (0)40 181 372 (Valentina)